

nr.4
2023

IUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ RÄTTSPOLITIK

Möt justitieminister Gunnar Strömmer

■ KARRIÄR

Intervju med
Ingrid Öhrn

■ STUDENTLIV

Hur är det att plugga till
jurist när man sitter i rullstol?

■ STRAFFRÄTT

Vad innebär de senaste
lagförslagen?

IUSBÄRAREN ges ut av Juridiska Föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

I DETTA NUMMER

Chefredaktörens krönika 3
 Ordförande har ordet 4
 Anonyma vittnen..... 5
 Intervju med Gunnar Strömmer 7
 Preventiv avlyssning 12
 Förvaringsstraff..... 14
 Villkorlig frigivning 15
 Doping..... 18
 Intervju med advokat Ingrid Öhrn..... 20
 Lindahls arbete med studenter 23
 Delphis arbete med studenter 24
 Yttrandefrihet på Chalmers 25
 Att sitta i rullstol på juristprogrammet 26
 Studentliv i en värld i kaos..... 28
 Fråga arbetsrättaren 31

ANSVARIG UTGIVARE
 Carl Spets
 carl.spets@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
 Tiemon Okojevoh
 chefred@jurstud.com

INFORMATIONSSSEKRETERARE JF
 Freja Unge
 infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
 Jill Wallentin
 mail@jillsmat.se

ANNONSBOOKNING
 Rickard Algotsson
 annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

TRYCK
 DixA AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO
 Linnea Toljamo

ADRESS
 Frescativägen 16
 114 18 Stockholm

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller IUSBÄRARENS ståndpunkt.

Redaktionen

TIEMON OKOJEVOH
 Chefredaktör,
 Skribent

SIMON NAPOLÉON TELL
 Skribent

CRISTINA BLIXING
 Skribent

DAVID MUNCK
 Alumniskribent

RONJA LANDÉN
 Skribent

VERA KVIST
 Skribent

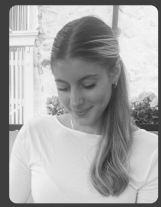
ENNI ZANDER
 Skribent

HARRI KORHONEN
 Skribent

EMMA GROTH
 Skribent

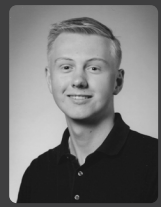
NELLY STARKENGREN
 Skribent

LOVA NILSSON
 Skribent

CECILIA LAGERSVÄRD
 Alumniskribent

ERIC TERNSTRÖM
 Skribent

JILL WALLENTIN
 Art Director,
 formgivare

CHEFREDAKTÖREN HAR ORDET

Mot nya höjder

AR 2023 går mot sitt slut och det finns sannerligen mycket negativt att säga om detta år. Krig, skjutningar, inflation och dåliga prestationer i Allsvenskan för AIK. Men mitt i detta mörker har det åtminstone funnits några ljusglimtar. För egen del har chefredaktörskapet för iusbararen varit en av höjdpunkterna. Efter pandemin har vi haft svårt att hitta nya skribenter och strax innan jag anslöt till redaktionen var det enbart en enda student som skrev för oss. Mitt mål har därför varit att vi under detta år skulle återupprätta iusbararen till där vi befann oss innan pandemin.

Jag är nu mycket stolt över att vi också har lyckats med precis det som var mitt mål. I denna upplaga debuterar inte mindre än sex (!) nya studentskribenter. De flesta debuterar med en krönika och flera har valt att skriva om ämnen som ligger i skärningspunkten mellan straffrätt och fri- och rättigheter. Mycket intressanta texter med olika vinklar och perspektiv som jag verkligen varmt kan rekommendera!

Vår nya skribent Vera Groth har valt att skriva om studentlivet när världen är i kris. Ett mycket högaktuellt ämne och obligatorisk läsning för den som är intresserad av hur man kan hitta en balans mellan pluggandet och livet i övrigt. En annan artikel som i viss mån behandlar studentliv är min egen text om hur det är att läsa till jurist när man sitter i rullstol. Kanske mörk läsning till viss del, men kanske också något som får dig som läsare att inse saker som du tidigare inte tänkt på?

Vår nya skribent Ronja Landén går emot strömmen och kör istället en intervju. Ronja har träffat Ingrid Öhrn som för bara några år sedan rattade denna chefredaktörskolumn.

Idag är Ingrid advokat och jobbar i huvudsak med brottmål. För Ronja berättar Ingrid om sin resa från juristprogrammet och iusbararens redaktion till att bli advokat samtidigt som hon ger ett par kloka råd till oss studenter. Våldigt fint att se att det har gått så bra för tidigare chefredaktörer!

Och som om inte detta vore nog har vi dessutom med en intervju med självaste justitieminister Gunnar Strömmer. Redan vid mitt första redaktionsmöte hörde jag talas om den iusbararens långvariga tradition med att intervjua den sittande justitieministern. Thomas Bodström, Beatrice Ask och Morgan Johansson har alla varit med. Men var det verkligen möjligt att få en intervju med nuvarande justitieministern under ett år som präglats av en våldsvåg? Jag trodde inte det. Men mirakel kan inträffa och här står vi nu med en traditionsenlig justitieministerintervju.

När jag skriver detta vråker ett intensivt snöoväder ner över Stockholm. Och när ni läser detta strax före jul befinner vi oss i den kallaste och mörkaste perioden på hela året. Men på iusbararens redaktion råder grönska och fågelsång. Vi är starkare än på länge och 2024 kommer vi stappa upp ytterligare.

God jul och gott nytt år! 2024 blir fredens, trygghetens och AIK-framgångarnas år!?

TIEMON OKOJEVOH
 chefredaktör

Annonsera i iusbararen?

annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

Ett nytt kapitel...

KALENDERN må inte riktigt visa ett nytt år än, men för oss i Juridiska Föreningen känns det som så. Ordförandekrönikan i denna utgåva av iUSbäraren är nämligen den sista som vi, Alexandra och Carl, skriver. I november fick tretton nya personer äran att föra föreningen framåt under verksamhetsåret 2024 och överlämningarna för nästa års styrelse är i full gång. Med detta vill vi ta en titt tillbaka på det år som gått, och uttrycka vår tacksamhet för att vi har fått leda föreningen detta år.

När vi tog över gjorde vi det med mycket pirr i magen. Året 2023 skulle komma att bli det första året på länge helt utan pandemiregler. Trots våra många år i föreningen hade faktiskt ingen av oss upplevt ett föreningsår helt utan restriktioner. Men pirret gick så småningom över till handlingskraft, och verksamheten i all dess härlighet drog igång!

Året har bjudit på ett fadderi och internationellt fadderi som introducerat JIK:are och utbytesstudenter till allt föreningen har att erbjuda. Särskilt roligt var den nya formen av fadderi som provades på höstterminen och blev mycket uppskattat av såväl faddrar som nya juriststudenter. Såklart har många sittningar, fester och pubar blivit av, allt med hjälp av de fantastiska människor som är engagerade i klubbmästeriet. Husbandet har spelat, bokcirkeln har läst, det har hållits i fotbollsträningar och en golfturnering, och så mycket mer. Fler studieluncher, talarkvällar och evenemang än man kan räkna har genomförts för att ge medlemmar kontakt med näringslivet.

Föreningen har dessutom, efter flera års förberedelser, börjat hyra ut Wallenbergsalen för undervisning hos

Juridicum. Samarbetet med Linjerådet, JURO, Stiftelsen Juristernas hus och Stiftelsen Juridisk Fakultetslitteratur har även under året fortgått med goda resultat. Föreningen är väldigt tacksam över allt samarbetena har gett och ser fram emot fortsatt goda relationer.

När vi skriver detta har vi fortfarande den fantastiska Nordiska veckan och vackra årsbalen att se fram emot. Ni som läser detta får vara domarna, men vi är helt övertygade om att veckan och balen kommer att vara några av de bästa och roligaste någonsin. Vi väntar spánt på att få träffa alla gäster från runt om Norden och njuta av en vecka av roligheter som kommer att krönas av en kväll av fest, flärd och dans. Vi har även den otroliga tanktömmningen att se fram emot.

Som vi inledde med, är året inte över än. Men det känns så för oss. Planeringsmötena börjar ta slut, inga större projekt inleds för i år, och nästa års styrelse kommer snart att ta över. Med det vill vi tacka alla som gjort föreningens verksamhet möjlig detta år. Alla som på ett eller annat sätt varit engagerade, har bidragit till att föreningen har haft det otroliga år den har haft. Ett speciellt tack vill vi rikta till vår styrelse, där varje enskild ledamot har gett sitt allt. Utan er hade föreningen inte klarat detta år. Vi vill även tacka alla ämbetsmän som gett sin tid och engagemang åt föreningen, samt alla samarbetspartners för fortsatt gott samarbete och stöttning för ett levande studentliv för juriststuden-

JF:s ordförande Alexandra Jensen och vice ordförande Carl Spets

ter på Stockholms universitet.

Vi vill rikta en stor lyckönskning till våra efterträdare Daniel Johansson och Emil Wallmark, som kommer leda föreningen som ordförandepar under 2024. Vi är helt övertygade om att ni kommer göra ett otroligt jobb och att föreningen vilar tryggt i era händer. Ni kommer att navigera denna skuta i lugna såväl som oroliga vatten, men med er vet vi att båten alltid kommer komma tillbaka tryggt i hamn. De underbara långlivade studenttraditioner som (trots allt) överlevt en pandemi, och som vi i år har fått njuta av, kommer fortsatt att blomstra med er i ledningen.

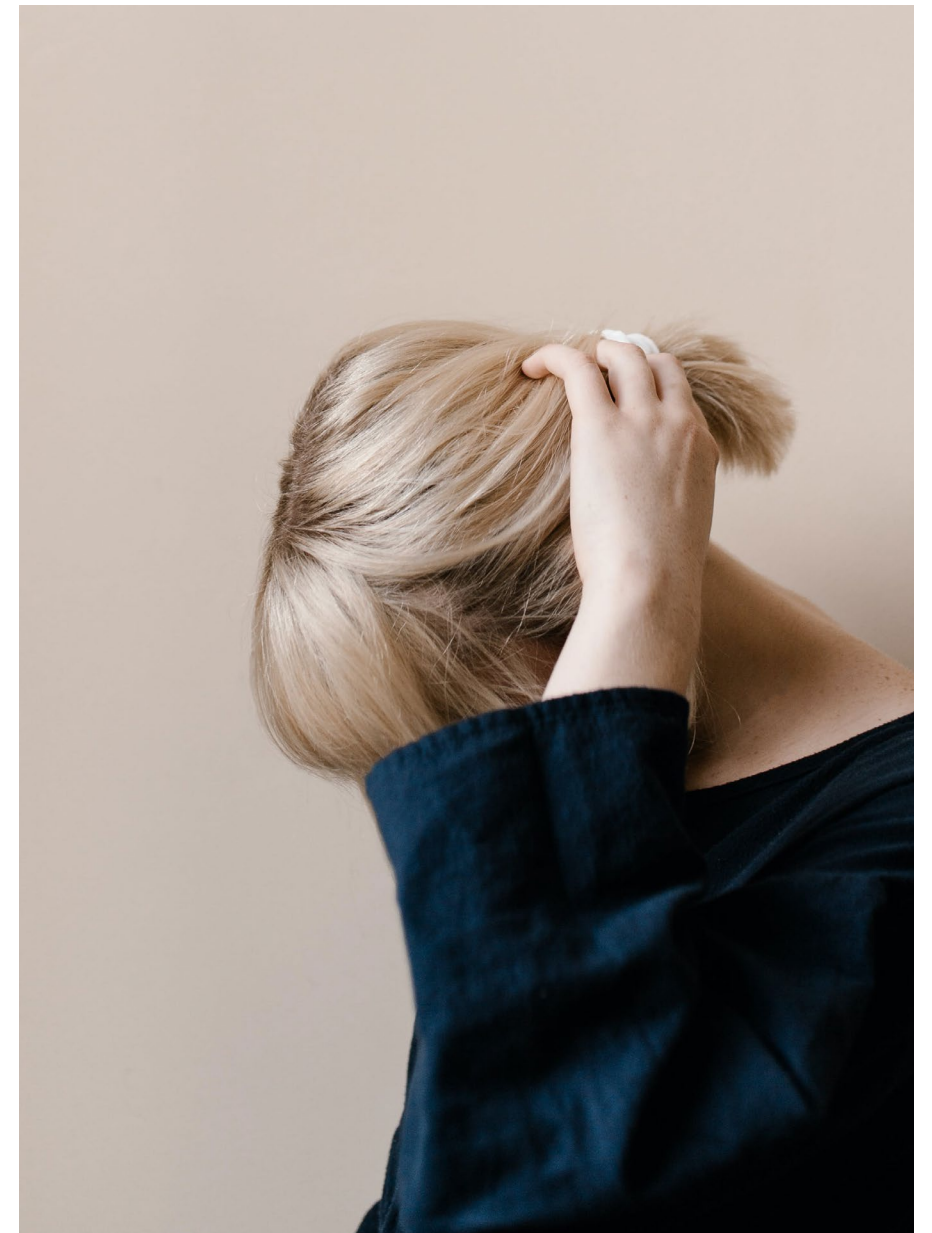
Stort tack för i år, det har varit en sann ära!

TEXT Alexandra Jensen, Ordförande
Carl Spets, Vice ordförande
FOTO Jasmine Carlsson

ANONYMA VITTNEN – rättssäkerhetsproblem eller mönsterbytande genombrott?

FÖR ett antal veckor sedan presenterade utredaren och riksmarskalken Fredrik Wersäll ett delbetänkande i ännu en utredning om anonyma vittnen till justitieminister Gunnar Strömmer. I detta ges ett konkret förslag på hur en lag om anonyma vittnen skulle kunna se ut i Sverige. Alla som följt de senaste årens rättspolitiska pajkastning vet om hur kontroversiell frågan har varit och är bland såväl jurister som politiker. Men nu är pajkastningen kopplad till anonyma vittnen äntligen på väg att vara förbi oss. Eller är debatten verkligen över? I mitt nittonåriga huvud har frågan återkommit ifall regeringen i och med lagförslaget, är på väg att göra ett övertramp av rättsstatens principer, eller ifall man är på väg att göra ett mönsterbrytande genombrott i frågan om tystnadskulturen som genomsyrar den organiserade brottsligheten?

Men innan vi besvarar denna mastiga fråga behöver vi lite kontext. Anonyma vittnen har redan utretts i och med den statliga utredningen En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (SOU 2021:35). I den utredningen slog utredaren och tillika justitierådet Stefan Johansson fast att anonyma vittnesmål inte borde införas i Sverige med hänvisning till att det skulle underminera rättssäkerheten. I utredningen konstaterades dock att det fanns vissa konkreta fall där anonyma vittnen skulle kunna vara viktiga för att få främst "tillfällighetsvittnen" att våga vittna i brottmål kopplade till den organiserade

brottsligheten. Utredaren underströk dock att det inte var värt rättsäkerhetsrisken att införa anonyma vittnen för att uppklara fler brott inom den organiserade brottsligheten. Samma organiserade brottslighet som är ett av Sveriges största samhällsproblem.

Detta torde vara anledningen till varför justitieminister Gunnar Strömmer i och med den nya utredningen om anonyma vittnen har valt att kasta ut den förra utredningen genom ett av Regeringskansliets många fönster. I delbetänkandet till den nya utredningen föreslås en ny lag om hur anonyma vittnen skulle kunna införas i Sverige. Det som sticker ut är att man föreslår att införa anonyma vittnen som en fristående lag och inte man inte försöker mejsla in anonyma vittnen i rättegångsbalken.

Vad gäller lagen som sådan ger utredaren i 1 § i lagförslaget en fingervisning om förutsättningarna som ska krävas för att höra ett vittne anonymt. De kan sammanfattas som att det krävs att det föreligger en påtaglig risk för att vittnet eller en närstående kommer utsättas för brottslighet. Vidare krävs att brottet i fråga har en påföljd i form av fängelse på minst två år eller att det rör ett annat brott där det föreligger omständigheter som talar för ett fängelsestraff på mer än två år. Utöver det krävs det att den tilltalades möjlighet att försvara sig inte inskränks och att det i övrigt är lämpligt. I 2 § beskrivs det vidare att det är åklagaren, den misstänkte eller den tilltalade som får ansöka om ett anonymt vittnesmål. Förslaget beskriver också i 3-4 § att om det är åklagaren som ansöker om det anonyma vittnesmålet så ska ett offentligt ombud utses för att övervaka rättsäkerhetsfrågor i förfarandet. I såna fall ska enligt 5-6 § också ett sammanträde hållas där man prövar ifall man ska bevilja ett anonymt vittnesmål.

Den första reflektionen jag får av detta lagförslag är hur likt de danska, norska och finska bestämmelserna om anonyma vittnen som detta är. Jag får intrycket av att utredaren gör en klassisk "Ctrl-C, Ctrl-V" av våra nordiska

grannländers lagstiftning. Exempelvis stipuleras det i danska Retsplejeloven 856 § tredje stycket att rätten ska fatta ett beslut om huruvida man ska tillåta anonyma vittnesmål. I den norska Straffprocessloven 130 § a stipuleras också fyra krav som behövs för att tillåta anonyma vittnen, och även om dessa krav är lite annorlunda formulerade än de som framförs i det svenska lagförslaget så är de ändå relativt lika. Från Finland kopierar man bland annat lag om rättegång i brottmål 5 kap. 11 a § om att den tilltalade såväl som åklagaren kan ansöka om anonyma vittnen.

Det är förvisso inget dåligt att man kopierar från våra nordiska grannländer utan det är för mig något positivt. Genom att man gör det säkerställer man att man inte gör ett övertramp vad gäller rättsstatens principer, då våra nordiska grannländer inte direkt är några orättsäkra dystopiländer. Å andra sidan lär denna reglering om anonyma vittnen knappast bli en enskilt mönsterbrytande genombrottsåtgärd vilket den inte allt för sällan har målats ut som. De nordiska ländernas respektive lagstiftningar har sällan kunnat tillämpas i praktiken och om en liknande lagstiftning införs i Sverige bör effekten rimligtvis bli den samma i Sverige.

Anonyma vittnen kommer nog, likt avslöjandet om Palmes mördare, bli en rättspolitisk antiklimax. Rättsstaten

kommer inte att raseras i eld och lågor men inte heller kommer tystnadskulturen att försvinna över en natt. Med det sagt behöver man införa ett mer omfattande reformpaket för att bryta den dystra utvecklingen i dagens Sverige. Den bollen passar jag vidare till Gunnar Strömmer och resten av regeringen.

TEXT Eric Ternström

FOTO Pexels

Gunnar Strömmer: Karriären och paradigmskiftet

DET HAR VARIT ETT HEKTISKT FÖRSTA ÅR för justitieminister Gunnar Strömmer. När iusbäraren mötte honom för att tala om brott och straff, passade han också på att ge några tips för yrkeslivet.

Det talas ofta om ett paradigmskifte. Vad betyder det för er i regeringen och för dig på juridikens område?

Man kan beskriva det på olika sätt. Jag brukar beskriva det som ett skifte från ett ganska stort fokus på gärningsmannen till att fokusera mer på brottsoffret och på det omgivande samhällets behov av skydd mot grov brottslighet. Det är den principiella riktningen för det här skiftet som sker på rättspolitikens område.

Skulle du vilja utveckla hur ni ser på att det som kallas vandel ska påverka en persons medborgarskap, till exempel när en person som inte är kriminellt belastad i övrigt har fallit offer för missbruk eller prostitution?

Redan idag sker en vandelsprövning, både vid uppehållstillstånd och när man senare ska få ett medborgarskap. Det innebär att man ska ha bott här en viss tid och ha ett hederligt levnadssätt. Det inbegriper frågan om brottslighet, men även andra saker, om man har stora skulder till kronofogden, eller på andra sätt har ägnat sig åt en ljusskygg verksamhet som inte nödvändigtvis inneburit att man har straffats för det. En medborgarskapsprövning är ingen

straffrättslig prövning, utan det är en bredare prövning redan idag. Sedan är frågan vad man vill lägga in i den prövningen på lång sikt. Nu finns en nyligen tillsatt utredning som ska se på det, kopplat kanske framförallt till uppehållstillstånd, i ett tidigare skede i resan mot medborgarskap. Men lika fullt kommer den att påverka vandelsprövningen också när det gäller medborgarskap. Du nämnde prostitution som ett exempel. Ska verkligen social utsatthet ligga en till last? Då är utgångspunkten att det ska det inte. När jag hörde migrationsminister Maria Malmer Stenegård presentera utredningsdirektiven underströk hon att tanken inte är att social utsatthet i sig ska kunna vara en grund för att hamna utanför. Det får nu en utredning titta på.

Hur ser du på att målsägande sedan 2018 inte automatiskt har rätt till ett målsägandebitråde vid överklagan av en tingsrättsdom?

Man kan se det på två sätt. Skälet till den reformen var egentligen kostnadskontroll. Kostnaderna för de rättsliga målsägandebiträdena hade dragit iväg och man ville begränsa tillgången av det skälet. Sedan har det gått några år. Det finns en rätt påtaglig praktisk erfarenhet som visar att det där faller

OM GUNNAR STRÖMMER

Familj: Jag är gift och har tre barn.

Utbildning: Jurist, Uppsala universitet.

Favoritkurs: Processrätt samt fördjupningskursen i rättssociologi

Lag: MoDo

Varför jurist?: Uteslutningsmetoden. Uteslöt naturvetenskap, samhällsvetenskap och även ekonomi. Juridik kändes spännande. Det var ett sätt att närma sig samhällsfrågor ur ett annat perspektiv.

Varför justitieminister?: Tackade ja för att kunna påverka samhället och ta ansvar för stora samhällsproblem. Det jag har gjort professionellt har handlat mycket om juridik och samhällsfrågor på olika sätt. Det här kändes som en naturlig fortsättning.

Harri Korhonen, Cristina Blixing och Cecilia Lagersvärd ställer frågor till justitieministern.

inte särskilt väl ut. I synnerhet inte i vissa mål. Som exempel lyfts ofta sexualbrott eller annan våldsbrottslighet som drabbar kvinnor och ibland barn. Det är en rimlig utgångspunkt att i fler fall än idag ha rätt till ett biträde också i överrätt. Det var en bred politisk majoritet över partigränserna bakom den här reformen när den skedde för några år sedan. Men vi måste se hur reformen slår i verkligheten. Det finns en del negativa konsekvenser som måste korrigeras. Vi får återkomma till det, men de som pekar på problemen här och nu har ju i allt väsentligt rätt.

Finns det en strävan att göra straffprocessen mera summarisk och kanske processekonomisk enligt amerikansk modell?

En variant av det finns redan idag med strafförelägganden i en viss typ av min-

dre grov brottslighet. I grund och botten tror jag att brottmål ska avgöras i domstol. Det är där vi kan garantera en rättvis prövning inte bara ur gärningsmannens perspektiv, utan även ur målsägandens perspektiv, brottsoffrets perspektiv. Så min utgångspunkt är att ha kvar dagens ordning. Sen finns det diskussioner som rör andra närbesläktade frågor, till exempel om kronvittnen. Ska en åklagare kunna komma överens med en åtalad person om en viss straffrabatt? Ska den åtalade då få ett lägre straff om vederbörande hjälper till i brottsutredningen? Det är en diskussion som förs och den förekommer till och med i en pågående statlig utredning. Det handlar dock inte om processekonomi. Helt rigid är jag inte i att tänka nytt om hur vi driver processen. Min utgångspunkt är ändå att det är bra att processen förs i domstol när det gäller brottmål.

Det förekommer många diskussioner i samhället om vad som händer i Sverige och vår omvärld avseende gränsträngningen mellan religionsfrihet och yttrandefrihet. Men också om den grundläggande rätten vi har att vara fria från religiös påverkan. Hur ska vi få ihop det i vår sekulariserade tillvaro?

Det är verkligen inte enkla frågor. Det är inte bara komplicerade frågor rent juridiskt, utan också avseende hur man håller ihop ett samhälle. Där vi å ena sidan vill ha ett stort mått av öppenhet, frihet och yttrandefrihet. Å andra sidan vill vi också värna andra intressen. Jag tror att vi måste utgå från det som vi uppfattar kännetecknar Sverige. Det är ändå en vidsträckt yttrandefrihet som innebär en möjlighet att säga vad man tycker, även sådant som sårar och kränker andra, och som kan vara

stötande i den allmänna debatten. Man kan säga att yttrandefriheten inte är så mycket värd för det som är mainstream. Det är ju i gränslandet som yttrandefriheten ställs på sin spets.

Samtidigt är det viktigt att säga att yttrandefriheten inte saknar gränser. Både förolämpning och förtal är begränsningar av yttrandefriheten. Hets mot folkgrupp också, även om det kanske har använts i förvånansvärt få fall. Jag tror att vi kan komma ganska långt genom att använda den balans som redan finns i vår rättsordning. Men vi måste kanske tala om den mer och förklara var gränserna går och inte tänka att den straffrättsliga processen ska lösa alla de här frågorna. Juridiken bör vara lite mer normerande för exempelvis hur man för den offentliga debatten.

När det gäller religionsfriheten har den två sidor också. Det är frihet till religion och en långtgående rätt att utöva den själv och tillsammans med andra. Och omvänt, som frihet att inte själv bli föremål för påtryckningar eller annat, om man inte vill ha med religion

att göra. Det där kanske konkretiseras om man tittar på vår samtid, egentligen inte i det konstitutionella skyddet, utan i mer praktiska frågor såsom hederskultur.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att göra skillnad mellan å ena sidan muslimer i största allmänhet och deras vidsträckta rätt att, precis som kristna, judar eller andra troende, få utöva sin religion enskilt eller tillsammans med andra. Å andra sidan kunna vara väldigt tydlig mot exempelvis våldsbejakande islamism, som till sin natur är något annat och som har ett anspråk på att inskränka friheten i vårt samhälle. Det måste behandlas med samma kraft och tydlighet som våldsbejakande extremism av annat slag, högerextremism eller autonom vänster etcetera. Konfliktlinjer i samhället utsätter vår rättsordning för ganska stora påfrestningar på ett sätt som inte var fallet för femtio år sedan. Jag tror att vi kan komma ganska långt genom att verkligen använda vår rättsordning och se den som en bas, i den politiska debatten exempelvis, el-

ler för att i samhällsdebatten reda ut var gränserna går i olika avseenden.

När ni ser hur mycket som verkligen finns att göra, hur gör ni prioriteringarna här och nu?

Det är inte enkelt. Men jag tror generellt i politiken att det är rätt att utgå från en slags förståelse om var de stora samhällsproblemen finns och sedan mobilisera resurserna för att försöka hantera och lösa dem. Just nu råder ingen tvekan om att den grovt organiserade brottsligheten utgör en enorm påfrestning på vårt samhälle. Långsiktigt äventyrar den inte bara trygghet och säkerhet utan även öppenhet och frihet. Då är det naturligt att mobilisera väldigt mycket resurser för att hantera detta. Samtidigt är det en realitet att vi måste orka hålla upp hela bandbredden ändå. Ett konkret perspektiv när man talar om vardagsbrottsligheten och den medborgarnära brottsligheten, alltså stölder, misshandel, sexuella övergrepp som inte är kopplad till grov organiserad brottslighet, är att det är otroligt viktigt för rättsstatens legitimitet att vi orkar både hantera det systemhotande och det som är mer medborgarnära. Och därför var det till exempel viktigt när vi utsåg en ny rikspolischef och formulerade ett uppdrag för en ny polisledning att betona både behovet av den lokala närvarande polisen och av att få upp brottsupplärningen inklusive de brott som drabbar medborgarna i vardagen.

Gunnar Strömmer möter iusbärens team.

Justitieminister Gunnar Strömmer, hans pressekreterare och iusbärarens team.

Juridik är väldigt komplext att förklara både för jurister och framför allt för allmänheten. Hur fungerar det internt i regeringen och externt för svenska folket?

Till att börja med upplever jag att det är en väldig tillgång för mig att ha både en juristutbildning och att ha arbetat praktiskt med juridik under många år innan den här rollen. Hur man än vänder och vrider på det, i synnerhet på Justitiedepartementet med den lagstiftning som vi ägnar oss åt, handlar det mycket om juridik. Samtidigt är det väldigt viktigt att förstå att justitieministern inte är en juristroll, utan en politikerroll. Det handlar om politik. Men en sak som man får med sig, i bästa fall redan när

man har pluggat juridik, men också när man har arbetat med juridik, är en viss precision. Det är alltså en analytisk metod. Den är väldigt användbar för att förstå samhällsproblem och kunna beskriva dem med en viss precision och också kunna förklara lösningarna med en tydlighet som juridiken i bästa fall kan erbjuda.

Sedan måste man ju förklara det så att inte bara redaktionen för en studenttidning som finns för juridikstuderande i Stockholm, eller gamla advokatbyråkollegor, begriper vad man säger, utan här handlar det ju även om att ha ett medborgarperspektiv. Jag uppfattar att både juridisk utbildning och praktisk erfarenhet av arbete med juridik är en väldig tillgång, även när det gäller de

kommunikativa aspekterna av att vara minister.

Vilken är den viktigaste bortglömda frågan i debatten just nu?

En fråga där det finns ett civilsamhälle som är väldigt engagerat i frågan, men som ändå inte får särskilt mycket utrymme i den allmänna debatten, är mäns våld mot kvinnor, sexuella övergrepp och våld och övergrepp som drabbar barn. Det är en fråga som sällan når fram till Rapport på veckobasis men som ändå representerar väldigt stora grupper i vårt samhälle. Om jag ska peka på något område där jag känner ett stort behov av att också nå framsteg i, när vi har summerat de här fyra åren, skulle jag säga att det är den brottsligheten.

Men också kanske andra frågor. Efter denna intervju ska jag äta middag med civilutskottets ledamöter från olika partier och de behandlar många andra frågor såsom familjerättsliga frågor, bodelningsfrågor, ekonomi som maktmedel i destruktiva relationer. Inte alltid, men ofta är det kvinnorna i relationen som drabbas. I det lite bredare perspektivet känner jag att det finns ett civilsamhälle som driver frågorna. Det finns väldigt många brottsoffer och väldigt många utsatta som har rätt att förvänta sig att vi orkar driva även de frågorna framåt.

Har du några tips för juriststudenterna inför karriärsväl?

Nu kommer jag rida några käpphästar. De är lite daterade, men jag tror faktiskt att de fortfarande fungerar. Det första är att ta sina studier på allvar och jobba på. Att också förstås göra eller läsa det som är lustfyllt, men att göra även det ordentligt. Det andra tipset är att i början tycker jag många fokuserar för mycket på arbetstid. Det är den minst relevanta frågan i början av karriären. Tids nog i livet så blir tiden en knapp resurs. Men i början av karriären är nästan alla andra frågor mer relevanta. Var finns de intressanta människorna? Var finns de intressanta arbetsuppgifterna? Var finns det sammanhang som kommer vara stimulerande och utvecklande? Var kan jag lära mig mest? De fem första åren i yrkeslivet är ändå en fortsatt praktisk utbildning. Jag tror att man ska vara beredd på att hugga i. Och gör man det, då får man lära sig så oerhört mycket att när man väl kommer till punkten där tiden blir en knapp resurs, då har man en överblick och erfarenhet som gör att man kan göra väldigt informerade val om framtiden.

Så försök att maximera det vi får ut av utbildningen. Nu talar jag inte i betygstermer, bra betyg är bra också, men det är inte det viktigaste. Jag menar snarare att försöka lära sig så mycket som möjligt och att ha den inställningen ute i starten av yrkeslivet. Senare kan man

göra andra val. Det är det som är tjuvningen med yrkeslivet.

Att inte vara rädd för att arbeta. Det vill jag verkligen skicka med. Sen får man välja och fatta beslut om sin tillvaro. Hur man vill bygga sitt liv, vad man vill ha för balans mellan de olika delarna.

Som jag förstår, så menar du att det är innan man bildar familj eller liknande som man kanske har mer tid att fokusera på arbetet?

Även juridikstudenter har olika livssituationer redan när man pluggar eller direkt när man blir klar. Nu talar jag väldigt generellt – typfallet: en person som kommer från gymnasiet och börjar plugga juridik och är tjugofem, tjugosex är som färdig, då har man livet framför sig och inte ännu en massa andra lojaliteter som man verkligen måste hantera i ett långt liv. Men jag tänker, att våga lägga i en växel. Det är som allt annat här i livet. Det blir mer givande om man är beredd att ge det lite tid, och det vill jag skicka med.

Vilken enskild åtgärd, i form av t ex lagändring, tror du skulle lösa flest problem? Vilka hinder finns det för den åtgärden?

Alla nya verktyg som ger polis och åklagare större chans att klara upp fler brott. Och då talar vi om utökade möjligheter att använda allt ifrån hemlig avlyssning till kameror och biometriska data. Allt det som gör att brottsbekämpningen kan flytta fram sina positioner när det gäller att upptäcka brott och lagföra flera brottslingar. Vi vet att den viktigaste preventiva åtgärden är upptäcktsrisken. När kriminaliteten gör sådana enorma tekniska språng så måste den demokratiska rättsstaten hänga med. Jag tycker att det är viktigt att skärpa straff. Jag tycker att det är oerhört viktigt att göra olika socialpreventiva insatser för att förhindra att barn och unga dras in i

kriminalitet. Om jag skulle peka på en sak, då skulle jag säga att det är effektivare verktyg till brottsbekämparna, för annars spelar det ingen roll om vi har längre straff.

Vad är hindren då? Ja, hinder, det är en realitet att du måste utforma det på ett rättssäkert sätt. Alla de här stegen innebär förstås integritetsförluster. Detta gör vi dock också för att värna andra människors integritet. Den unga kvinna som mördades, tjugofyra år gammal, när hon låg och sov i sitt radhus i Uppsala, för att någon har ställt en bomb utanför hennes dörr. Det får man nog säga är en ultimata integritetskränkning. Staten, om vi nu ska tala i konventionsrättsliga termer, har en positiv förpliktelse att värna medborgarnas trygghet och säkerhet. Samtidigt är det naturligtvis så att de som nu får de här tvångsmedlen riktade mot sig måste veta att det har prövats på ett rättssäkert sätt. Det är därför en åklagare måste ansöka om det hos domstol där det finns advokater som verkligen företräder integritetsrätten. Det är därför som Säkerhets- och integritetskyddsnämnden gör efterkontroller.

Sverige är en demokratisk rättsstat och vi kan göra rätt stora förflyttningar på det straffrättsliga området och fortfarande göra det på ett rättssäkert sätt. Men det råder ingen tvekan om, det måste vi också vara ärliga med, att man också förlorar vissa integritetsvärden när man får använda kameror i större utsträckning och tvångsmedel i större utsträckning. Så intressekonflikten finns där.

MEDVERKANDE: Cecilia Lagersvärd, Cristina Blixing, David Munck, Enni Zander, Harri Korhonen, Tiemon Okojevoh
 TEXT Harri Korhonen, Cecilia Lagersvärd, Cristina Blixing.
 FOTO Linnea Toljamo

Vad innebär den nya lagen om hemlig avlyssning?

DEN 1 OKTOBER 2023 infördes den nya lagändringen om preventiva tvångsmedel i Sverige. Lagen ger polisen befogenhet att hemligt avlyssna personer utan krav på konkreta brottsmisstankar. Lagändringen har väckt stora diskussioner, inte minst bland jurister och advokater.

Tillämpning av lagen

Lagen möjliggör för polisen att hemligt avlyssna personer utan krav på konkreta misstankar. Detta är en väsentlig ändring från kravet på skäligen brottsmisstankar, som tidigare ställdes vid hemlig avlyssning. Dessutom uppställdes krav på att adressen (t ex en mobiltelefon eller e-postadress) skulle ha viss koppling till den skäligen misstänkte personen för att ge behörighet till avlyssning. JO tolkade den tidigare lagbestämmelsen som att det inte nödvändigtvis fanns krav på att känna till namnen på den brottsmisstänkta, utan bedömningen låg i att det skulle finnas tillräckligt med uppgifter som pekade på den misstänkte. Till skillnad från rekvisitet som tidigare ställdes råder det i nuläget inga som helst krav på vare sig brottsmisstankar eller rätt adressat.

De flesta inkomna remissyttranden har, enligt propositionen (prop. 2022/23:126), varit positivt inställda till förslaget. Polismyndigheten, Stockholms universitet, Åklagarmyndigheten och Svea hovrätt anser att behovet av att hemligt avlyssna personer utan krav på skäligen brottsmisstankar är påtagligt.

JO har å andra sidan belyst frågan om proportionalitet men inte avstyrkt förslaget. Däremot har Sveriges Advo-

katsamfund helt avstyrkt förslaget på grund av att det inte ansetts uppfylla kravet på proportionalitet och nödvändighet

Är detta proportionerligt?

Hemlig avlyssning utgör en inskränkning av den enskildes rätt till privatliv. Rätten till privatliv skyddas inte enbart inom den svenska rätten, utan rättigheten stöds även i artikel 7 samt 8 i Europakonventionen. Europadomstolen har dock konstaterat att den laginförda åtgärden inte strider mot konventionens bestämmelser.

Frågan som åter består är om åtgärden är proportionerlig. Regeringen anser att det råder påtagliga behov av att använda hemlig avlyssning i syfte av att minska brottsligheten. Sveriges Advokatsamfund anser å andra sidan att det innebär ett paradigmskifte inom den straffrättsliga processen att helt frikoppla användningen av hemlig avlyssning från rekvisitet om brottsmisstankar.

Var lagändringen nödvändig?

Regeringen har som ovan nämnts ansett att lagändringen varit en nödvändig åtgärd, medan Advokatsamfundet och JO inte riktigt varit övertygade. De myndigheter och remissyttranden som

varit positivt inställda till lagändringen har ansett att det kommer att ge resultat vid arbetet mot minskad brottslighet, vilket innebär att de menar att den tidigare lagstiftningen om hemlig avlyssning inte varit tillräcklig.

Visserligen blir det betydligt enklare att, i samband med den nya lagändringen, avlyssna personer som misstänks för brottslighet. Men risken att tvångsåtgärden missbrukas är stor. Flera advokater så som Sargon De Basso har öppet i flera artiklar riktat kritik mot att åtgärden i vissa fall kan komma att missbrukas.¹ Han stödjer bland annat sitt argument på Säkerhets- och integritetskyddsmyndighetens protokoll som konstaterade att det fanns synnerligen allvarliga brister i åklagarnas hantering av hemliga tvångsmedel.

Är risken för missbruk acceptabel i förhållande till den effekt som lagändringen kan ge?

Frågeställningen är öppen för diskussion. Personligen anser jag att lagändringen inte är proportionerlig i förhållande till syftet samt den potentiella skada som den kan medföra. Lagändringen hade kunnat införas med mindre betungande intrång i den personliga integriteten.

Syftet att lättare komma åt brottsmisstänkta personer hade kunnat uppfyllas genom att i stället sänka kravet från skäligen brottsmisstankar till antagliga brottsmisstankar. På det sättet hade man minskat beviskraven för myndigheten, utan att helt ge utrymme för abstrakta grunder vid hemligt avlyssnade. Att kravet på en viss koppling

till adressaten även slopats är i min mening ett hot mot en rättvis tvångsåtgärd mot personen som den hemliga avlyssningen riktas mot. Risken för slarv och bristfälliga utredningar kommer i min mening att öka väsentligt. Kravet på koppling mellan adressaten och den brottsmisstänkta säkerställde en viss rättslig utredning innan åtgärden vidtogs. Därmed förelåg en viss rättssäkerhet vid användningen av tvångsåtgärden. Varför det slopades är obegripligt.

Sammanfattningsvis anser jag att syftet med att minska eller förhindra brottslighet hade kunnat uppnås utan att helt slopa kravet på konkreta grunder.

TEXT Nelly Starkengren

FOTO Pexels

¹ Wahlberg, Stefan, "Det här andas politiskt beställningsjobb och ingenting annat", Dagens juridik, 2022-12-02.

Interneringens återkomst?

Vi kommer att införa förvaringsstraff, sa Ulf Kristersson i sitt tal till nationen den 28 september 2023. David Munck ger en bakgrund till förvaringsstraff, eller internering, som avskaffades i Sverige 1981.

STATSMINISTERNS ord kom inte som en blixt från klar himmel. Samma sak har föreslagits av förre moderate riksdagsmannen Lars Jilmstad. ”Vi behöver kunna låsa in återfallsförbrytare och i övrigt farliga förbrytare så länge som det finns en uppenbar risk för återfall i grov brottslighet”, skrev Jilmstad i en motion hösten

2021. Nu är gängvåldet ännu mer påtagligt, och Moderaterna leder regeringen.

Lars Jilmstad var öppen med att det han föreslog är detsamma som internering, vilket avskaffades 1981 i linje med ”de strömningar inom kriminalvårdspolitiken som var förhärskande på 70- och 80-talet”. Och ja, särskilt den så kallade nyklassiska straffrättsfilosofin satte sin prägel på propositionen 1980/81:76 som föregick avskaffandet, faktiskt under en moderat justitieminister, Håkan Winberg. Men det var en annan tid, och reformarbetet hade inletts på 70-talet.

Enligt propositionen var det inte rättssäkert att ”den dömda kan underkastas ett frihetsberövande som inte från början bestäms av domstol och som därmed inte heller sätts i direkt relation till den brottsliga gärning som är aktuell”. Denna kritik följde ur det nyklassiska tänket och bottnade, såsom beskrevs i propositionen, i förlorade illusioner om dels att brottslingar genom tillräckligt lång behandling kunde förväntas bli bättre av fängelsevistelsen, dels att risken för återfall skulle kunna förutses. Om fängelsevaktaren inte är en terapeut, och rådmannen inte är en spåman, så kan straffet bara rättfärdigas med att det står i proportion till brott som redan har begåtts.

Jämfört med 1981 verkar tilltron inte ha ökat nämnvärt till evidensen hos vare sig behandlingsresultat på anstalt eller prognoser för återfall. Vad som dock har förändrats är att inka-

paciteringen, alltså att skydda samhället från farliga människor genom att låsa in dem, nu ses som så angelägen att rättssäkerheten får vika till en del. Fördelen kunde vara att, särskilt hos yngre kriminella, förhindra värre brott som ännu inte begåtts. I dagens Sverige kan fängelse på obestämd tid bara utdömas genom livstidsstraff och då endast för väldigt grova begångna brott, i allmänhet mord.

En intressant jämförelse är Norge, som har förvaringsstraff men inte livstidsstraff. Därav följer det förnedrande spektaklet att ompröva om Anders Behring Brevik, som sommaren 2011 mördade 77 människor i Oslo och Utøya, fortfarande är farlig. I en hearing 2022 underlättade Brevik domstolens arbete genom att göra Heil Hitler-hälsning i rättssalen. I Sverige skulle han ha fått livstid. En senare ansökan från en sådan massmördare om omvandling till tidsbestämt straff torde då ha kunnat avslås ganska enkelt.

Om Sverige återinför internering så kommer det inte att ta sikte på mördare, utan snarare på brottslingar som är potentiella mördare. Det tveksamma i vem som har kompetensen att klassa någon som detta, och i vilken utsträckning sådana prognoser bör utgöra grund för förlängda frihetsberövanden, är aspekter som måste vägas mot de förebyggande vinsterna med internering.

TEXT David Munck

FOTO Pexels

Vill du begå ett brott igen? Inga problem, det löser vi!

Ett mord begås. Ett synnerligen kallblodigt och hänsynslöst mord. Man identifierar en misstänkt, rättegången visar att det är rätt person och gärningsmannen döms till fängelse i 18 år. För att vara i Sverige är det ändå en rimlig dom och straffpåföljd. Men i verkligheten är strafftiden 12 år innan gärningsmannen släpps fri. 6 år kvarstår av det ursprungliga straffet men på grund av den villkorliga frigivningen tillbringar gärningsmannen den kvarvarande strafftiden ute i samhället istället för genom inkapacitering. En villkorlig frigivning är alltså en prøvotid – lite som

när man får sitt första körkort och måste köra extra laglydigt i ett par år innan man får det på riktigt. En villkorlig frigivning som i det här exemplet är provocerande för många, i synnerhet för anhöriga och närstående till brottsoffret som inte fick en prøvotid, ingen reducering, inga extra preliminära år att leva innan döden verkställdes. Ställer man det i ljuset av de drabbades perspektiv låter det förstås inte alls rimligt. Den rimliga påföljden borde vara att man sitter av den strafftid som domen angett. För mig är det här allt annat än rimligt och jag måste verkligen ställa frågan om

varför vi väljer att tillämpa prøvotid och vad det egentliga syftet då skulle vara?

Varför tillämpar vi straff? Öga för öga, tand för tand – det handlar om hämnd och rättvisa och är mer en oskriven grundläggande princip som betyder att straffet för en skada eller ett övertramp bör motsvara skadan som orsakats. En form av rättvisa där hämnden är proportionell mot den ursprungliga skadan. Någonstans hänvisar det till en idé om att straffet bör vara likvärdigt med den skada eller kränkning som har begåtts. Men i det något mer moderna samhället tillämpar vi straff för att be-

handla och förebygga, till och med rehabilitera.

Men när vi tillämpar villkorlig frigivning så kompromissar vi med samma grundläggande princip, att straffet ska motsvara skadan som orsakats. Tiden för ett straff ska i viss grad motsvara hur allvarligt brottet är. Tanken är att gärningspersonen ska sona för den handling han eller hon har gjort. Med andra ord ska du sitta av strafftiden för den tid det faktiskt är och inte en tredjedel mindre. Har man då sonat brottet till viss del, men inte hela? För brotts-offret fick hela sin dom, direkt. Med det så har tyvärr det avskräckande syftet reducerats. Och blir istället en belöning, kanske för gott uppförande när man inte mördat någon på länge.

Det viktigaste syftet måste ändå vara att straff som grundprincip har ett brottsförebyggande syfte och i och med det även ett syfte att minska återfall i brottslighet. Men vet vi hur det fungerar, ger det resultat? Statistik från 2016 av BRÅ visar att 40% återfaller i brottslighet inom tre år efter att de frigivits från en anstalt. Bland dessa är det en majoritet på 62% som återfaller i brottslighet redan inom ett år. Enligt statistik från 2022 av Kriminalvården är procentandelen för återfallsförbrytare till och med högre bland dem som har haft lägre straff än de som har haft längre inkapacitering vilket gör det ännu tydligare att det brottsförebyggande syftet går förlorat med kvarvarandet av den villkorliga frigivningen.

Visst kan man ändå kontra med att syftet med villkorlig frigivning är att ge kriminella en chans att återanpassa sig till samhället och visst är det så. Frågan blir då – återanpassas verkligen kriminella till samhället genom den villkorliga frigivningen? Jag tycker att statistiken talar för sig själv, svaret är ett tydligt – nej. Hur väl återanpassas kriminella när 40% återfaller i brottslighet inom tre år och där dessutom en

majoritet återfaller redan inom ett år? Då har jag inte nämnt de återfallsförbrytare som inte ingår i statistiken för att brottet inte anmäls eller för att det går längre tid än tre år, dvs när vi inte längre följer upp återfallstendenser.

Som sagt, statistiken visar tydligt att den villkorliga frigivningen inte alls har avsedd effekt utan snarare har en motsatt effekt inom brottsförebyggande och minskad återfallsbrottslighet än vad den borde ha. Det är tydligt att den villkorliga frigivningen inte återanpassar utan istället ger en möjlighet att återfalla i brott igen, men ännu tidigare.

Alltså har samtliga syften med villkorlig frigivning – att förebygga, avskräcka, rehabilitera, återanpassa – istället den effekten att vi serverar en möjlighet att kunna återfalla i brottslighet tidigare. Jag kan bara se en självklar lösning – gör om, gör rätt och avskaffa villkorlig frigivning och gör det nu.

TEXT Emma Groth

FOTO Pexels

Nej till Chat Control?

”Chat Control” kallas i folkmun den förordning för digital avlyssning som EU-kommissionen, med svenska kommissionären Ylva Johansson i spetsen, har föreslagit i syfte att bekämpa barnporr. Förslaget har fått hård kritik för intrång i privatlivet. Den 14 november röstade EU-parlamentets utskott för medborgarlaga fri- och rättigheter, ”Libe”, för ett motförslag där krypterade chattar ska undantas och avlyssning bara få ske efter domstolsbeslut om konkret misstanke. Detta är en delseger för motståndare till Chat Control, men EU-parlamentet har inte samma makt som en riksdag. Nu väntar komplexa förhandlingar, ”trilogmöte”, mellan EU:s parlament, möten i kommissionen och ministerråd. Alla de fyra svenska utskottsledamöterna, även Evin Incir (S) som är partikamrat med Ylva Johansson, röstade nej till kommissionens förslag. ”Vi tar strid för den personliga integriteten, mot massövervakning” säger ledamot Sara Skyttedal (KD).

TEXT David Munck

Learn from the best

The Roschier name stands out. It's a quality standard, a seal of approval, proof of a business operating at the highest level.

At Roschier, you will get to learn from the best and develop daily. You will be working in a group of talented and inspiring professionals, dedicated to driving the future of the legal profession. Every day, we challenge ourselves to improve.

Apply today — and start at the top.

Doping i idrottsvärlden – att jaga skuggor

Doping, användningen av otillåtna substanser för att förbättra idrottsprestationer, har länge varit en kontroversiell fråga inom den globala idrottsvärlden. Trots befintliga regler och sanktioner fortsätter vissa idrottare att bryta mot regelverken, vilket sätter tävlingens integritet och idrottens etiska grundprinciper på spel.

REGLERINGEN av doping inom idrott styrs av olika organisationer och institutioner på internationell, nationell och ibland även på regional nivå. Världsantidopningsbyrån (WADA) är det högsta hönsset och har fastställt strikta regler och listor över otillåtna substanser. De internationella förbunden (till exempel FIFA för fotboll, IOC för olympiska idrotter) samt de nationella organisationerna (National Anti-Doping Organizations - NADOs) antar sedan WADAs regler, men kan också implementera sina egna regler som är anpassade till specifika krav och egenskaper för sin idrott.

Idrottare kan bli föremål för dopingkontroller när som helst, både under tävlingar och utanför. Om en idrottare testar positivt kan olika straff och sanktioner åläggas, inklusive avstängning från tävlingar, borttagande av titlar och priser samt ekonomiska böter.

I Sverige straffas doping enligt lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopingmedel, vilket är en lag som är väldigt begränsad. Substanserna som nämns är bara ett fåtal av de substanser som används i sportsammanhang. Självklart är anabola steroider och tillväxthormon ganska vanliga bland idrottare, men är samtidigt lätta att upptäcka.

Under min tid som elitidrottare var

det minst sagt överväldigande att hålla koll på alla substanser som vi var tvungna att undvika. Allt från vissa vaccinationer till olika proteinpulver var potentiellt förbjudna. Även om jag rynkar starkt på näsan när en atlet blir tagen på bar gärning för doping, så är jag ändå aldrig speciellt förvånad. Välbetalda atleter har ofta inte bara själva koll på läget om vad man får och inte får stoppa i sig, utan har ofta även managers som kontrollerar nya regleringar. Trots detta är dopingregleringarna fortfarande så fluktuerande i olika länder att det är lätt att missa när någonting förändras eller vid gränsoverskridning.

Dopingmedel och metoder utvecklas snabbare än antidopingåtgärder hinner införas.

Det juridiska systemet försöker ständigt hålla jämna steg med den teknologiska utvecklingen, men det är som att jaga skuggor. Ännu svårare är det för atleter som kanske är vana att ta något specifikt kost-

tillskott eller någon utskriven medicin, för att sedan upptäcka på ett dopingtest att dessa inte längre är tillåtna substanser. Avsikten är inte att fuskas, men i detta läge är det redan försent.

För de juridiska instanserna i olika länder blir det då svårt att fastställa en rimlig straffskala. Att skilja mellan de som medvetet dopar sig och de som oavsiktligt hamnar i dopingsoppa är inte lätt, vilket bara ökar kontroversiteten av hur hårt individen ska straffas. Här sker en bedömning av prestationshöjning men också potentiell hälsofara. Det uppstår en juridisk och etisk skyldighet att skydda idrottens integritet, men också idrottarens personliga hälsa.

Frågan är då var gränsen ska gå. Är det inte tillräckligt mentalt ohälsosamt att bli avstängd från en idrott man älskar pga av en relativt ofarlig substans, utan att behöva oroa sig för att straffet potentiellt kan bli grövre i framtiden? Eller bör straffet öka för att i stället fokusera på idrottens integritet från en konkurrensmässig syn. Avstängningar, böter och förlust av titlar framstår som svåra, om inte omöjliga, kompromisser. Är det

möjligt att hitta sanktioner som både är avskräckande nog för att motverka doping och samtidigt rättvisa nog för att inte förstöra en idrottares karriär?

Argument för strängare lagstiftning av doping verkar för närvarande ha övertaget. Förutom hälsorisker vid relativt okända substanser, det avskräckande syftet och den allmänna etiken, är det många som uppmärksammar orättvisor i samband med stora tävlingar. Det finns en rädsla att idrotten kommer att tappa sin trovärdighet. Tanken att vissa atleter får ett försprång, när liknande substanser redan har blivit förbjudna, är irriterande och skapar osämja i stället för respekt. Likaså är mer välkända substanser i särskilda fall tillåtna för att öppna upp för deltagande av till exempel transsexuella individer, vilket är ett annat hett samtalsämne för tillfället.

Den sociala utvecklingen i samhället samt den teknologiska utvecklingen sker med stormsteg och lär inte sakta ner i nära framtid. Inte bara när det gäller dopingpreparat, utan också antidopingpreparat. Snabbare och mer känsliga testmetoder hjälper till att förbättra pålitligheten och så kallade biologiska pass hjälper till att övervaka atletens biologiska markörer över längre tid. Dessa är redan implementerade i ett fåtal idrottssammanhang och skapar en mer omfattande bild av idrottarens fysiologi. Likaså identifierar passen lättare onormala kroppsförändringar och avvikande beteenden, vilket ökar medvetandet och acceptansen för substanser som inte ger oproportionerlig fördel. Just medvetandet är key och mer fokus bör ligga på utbildning och förebyggande åtgärder.

Global harmonisering av dopingreg-

ler är ett svårt mål att nå, men likaså extremt viktigt för att konkurrensmässiga fördelar mellan olika föreningar och länder inte ska uppstå. Sportevenemang och tävlingar är ofta internationella till sin natur. Genom att ha enhetliga regler kan man säkerställa att alla idrottare tävlar under liknande förhållanden och att de inte utnyttjar skillnader i regelverken mellan länderna för att undvika straff. Doping kan underminera själva grunden för tävlingar och idrottsprestationer, men med hjälp av en starkare och mer samordnad front kan rörliga prestandaförbättrande substanser lättare identifieras och orättvisan och osäkerheten bland idrottare minska.

TEXT Enni Zander

FOTO s 18 iStock, s 19 Pexels

Från student till advokat

STUDENTTIDEN SKILJER SIG mycket från det verkliga arbetslivet. Det kan vara svårt att veta vad man vill göra efter examen, eller så har man det självklart för sig själv. Hur det är att arbeta som försvarsadvokat är något många studenter funderar på under sin studietid på juristprogrammet, och något som Ingrid Öhrn var fast besluten om att bli tidigt in på programmet.

Kan du berätta lite om dig själv?

Idag är jag advokat och jobbar på Ols-son Lilja Advokater. Jag jobbar med humanjuridik och framför allt jobbar jag med brottmål. Jag är försvarare, målsägandebiträde och särskild företrädare för barn.

När blev du intresserad av att bli försvarsadvokat?

När jag började på juristprogrammet hade jag inte en helt klar bild av exakt vad jag ville jobba med. Sen hade vi en föreläsning med Johan Eriksson och då minns jag att jag redan då var inne på straffrätt som jag tyckte verkade väldigt kul. Men efter den föreläsningen hade jag bestämt mig för att jag ville jobba med brottmål och att jag skulle bli försvarsadvokat. Jag märkte ganska tidigt under tiden på juristprogrammet att jag inte tyckte det var så roligt med civilrätt, utan det var straffrätten, processrätten och folkrätten som jag tyckte var de roligaste kurserna.

Varför gick du med i iusbäaren när du var student?

Jag valde att gå med i iusbäaren för att jag tyckte det är väldigt roligt att skriva. Jag tror att det var fler än jag i redaktionen då som också hade någon dröm om

att bli journalist. Jag har alltid tyckt att journalistik verkar som ett väldigt roligt arbete. När jag då valde att inte läsa till journalist utan istället bli jurist var iusbäaren en perfekt sak att ägna sig åt under studierna.

Är det något du tagit med dig från tidningsredaktionen in till arbetslivet?

Jag tänker att det som var väldigt givande med tiden på iusbäaren var att jag fick träffa många verksamma jurister och advokater och höra hur dem arbetade. Genom den vägen fick jag lite insikt i olika områden inom juridiken och hur det är att jobba som jurist eller advokat, och det var väldigt givande. Sen lärde jag mig mycket av de intervjuerna som jag höll. Man tvingas sätta sig in i olika ämnen.

Vad uppskattade du mest under din studietid?

Det jag uppskattade mest med studietiden har jag mycket att tacka mina kursare för, flera av dem har jag kvar idag. Vi gjorde vad vi kunde av det studentlivet som finns i Stockholm. Om man pratar om själva studierna har jag aldrig varit en tentaperson, jag trivdes bäst med skrivuppgifterna. Men studentlivet var väldigt roligt.

Vad är mest utmanande med ditt yrke?

Vi företräder personer som befinner sig i svåra situationer i livet. Det medför ofta utmaningar, men det är också detta som gör jobbet givande. Sedan behöver man alltid grotta ner sig i juridiska frågor och hålla sig uppdaterad på vad som händer. Jag förstod tidigt av äldre kollegor att den här bilden man har av att när man uppnått en viss senioritet då kan du allt, den kommer aldrig. Sedan blir man ju mer och mer erfaren med tiden och mer avslappnad och trygg i sin roll, men man behöver ständigt lära sig nya saker. Det är också det som gör det här jobbet så intressant. Det känns aldrig som att man står still och trampar.

Vilka råd skulle du ge till de studenter som vill bli försvarsadvokat i framtiden?

Jag gjorde gamla tentor tillsammans med mina kursare och det fungerade bra för oss. Jag vet att det är betygshets som påverkar, jag försökte att inte låta det påverka mig för mycket. Det går bra även om man inte har högsta betyg i allt, jag hade inte det och det gick bra ändå. Jag försökte ha ett lite större perspektiv och gjorde andra saker förutom att plugga. Jag jobbade extra, jag var engagerad i iusbäaren och tänkte att under den här tiden bygger jag mitt CV och inte bara mina betyg. Sen är det såklart att man inte hinner med allt, så det beror ju på vad man själv har för mål. Är det jätteviktigt för en själv att få högsta betyg så kanske man inte hinner göra massor av andra saker vid sidan om.

TEXT & Foto Ronja Landén

Ingrid Öhrn

På Cederquist vet vi att jämvikt är avgörande för en långsiktigt hållbar karriär. Det handlar om balans mellan juridisk analys och relationsbyggande, mellan fokus och återhämtning, men också om jämvikt i hur vi utmanar oss själva.

Vi är nämligen övertygade om att en bra, trygg och inkännande arbetsmiljö innebär att du kan ta snabbare steg i din utveckling - och i karriären. Därför är det så vi har det.

Bli vår nya kollega – ansök på: karriar.cederquist.se

CEDERQUIST

”Vi vill erbjuda många möjligheter att testa advokatycket i praktiken”

Hur väljer jag rätt? Hur får jag in en fot i branschen? Det är vanliga frågor hos många studenter, inte minst inom juridiken. Vi på Advokatfirman Lindahl jobbar aktivt med att ge blivande jurister chansen att känna av vardagen på en affärsjuridisk advokatbyrå. Vi bad Isabel Jarmelid, HR-chef på Lindahl i Stockholm, att berätta mer.

Isabel Jarmelid

”NÄR man börjar studera juridik är det ofta mycket att tänka på.

Man kanske har flyttat till en ny stad och ska lära sig hur det är att plugga på universitet, samtidigt som man ska klara tentor och komma in i det sociala livet genom olika aktiviteter. Tiden går och snart kommer man till den punkt där man börjar fundera på hur man ska bygga sitt cv och vad man faktiskt vill göra efter studierna – vilken typ av arbetsgivare vill jag till och vad vill jag jobba med inom juridiken? Där har vi som affärsjuridisk byrå en viktig roll i att hjälpa studenterna att förstå vad advokatycket innebär i praktiken.”

Hur jobbar byrån med att visa vad yrket innebär?

”Ett sätt är genom att medverka på arbetsmarknadsmässor, banketter och andra studentevenemang runtom i landet. Vi anordnar även föreläsningar, casekvällar och mingelevenemang, självklart här i Stockholm men också på andra orter, från Umeå i norr till Lund i söder. För många studenter är de här aktiviteterna den första kontakten med arbetslivet och vi har ett viktigt uppdrag både för oss och branschen när det gäller vilket intryck vi vill förmedla.”

Skiljer sig förutsättningarna för den som pluggar juridik jämfört med andra studenter?

”Ja, det skulle jag säga. En fördel som juriststudent är att man erbjuds en mängd möjligheter, jämfört med andra yrkeskärar, att tidigt träffa olika arbetsgivare och bilda sig en uppfattning. Det här är förstås positivt även för oss, då vi får träffa och lära känna många ambitiösa studenter och visa vad man kan arbeta med och hur det är att ingå i teamet på just Lindahl.”

Vilka möjligheter erbjuder Lindahl för olika terminer?

”Det skiljer sig lite mellan kontoren men exempelvis i Stockholm kan man få in sin fot i affärsjuridiken redan från termin 2 som kvällsreceptionist. Från termin 5 kan man arbeta i Lindahls studentpool och från termin 6 går det att ansöka till våra sommarnotariat. Längre fram under studierna tar vi emot många uppsatspraktikanter. Från termin 5 och upp kan man också delta i Business Law Challenge, som är Sveriges största casetävling inom affärsjuridik och ger ovärderliga praktiska kunskaper som juristprogrammet inte kan erbjuda. Utöver äran och erfarenheten

får vinnaren ett sommarnotariat på Lindahl och ett internship som bolagsjurist på ett internationellt bolag. För 2023 års vinnare väntar en spännande sommar på Lindahl i Stockholm och Boozt Fashion AB.”

Har du något avslutande råd till iUSBärens läsare?

”Jag vill rekommendera alla juriststudenter att ta vara på möjligheterna. Träffa olika byråer, våga fråga om det du är nyfiken på, ta chansen att testa advokatycket i praktiken och känn efter vad som är viktigt för just dig och din karriär. Vi på Lindahl ser fram emot att träffas i olika sammanhang och lära oss mer om dina drivkrafter samt berätta mer om oss – en framåtriktad byrå som jobbar nära klienterna och har kollegor som verkligen trivs tillsammans. Om du som student funderar över dina vägval och inte vet var du ska börja är du varmt välkommen att kontakta oss!

TEXT & FOTO Lindahl

Delphi vill brygga gapet mellan juridikens teori och praktik

Under studierna kommer du lära dig allt du behöver för att bli jurist och din examen kommer ge dig behörighet till en mängd olika juridiska yrken. Men det är stor skillnad på att studera juridik och att arbeta med juridiska frågor. För att brygga gapet mellan teori och praktik har Delphi tagit fram flera olika erbjudanden som förbereder dig inför arbetslivet på byrå – redan innan du har tagit examen. Vi har bett Amanda Lundblad, Talent Manager på Delphi, berätta mer om hur Delphi jobbar mot studenter på olika terminer.

Termin 1-9

Friends of Delphi är en kunskapsportal som ger dig en unik inblick i byrålivet och tillgång till massor av praktiska verktyg och smarta tips som du har nytta av under och efter studierna. Portalen uppdateras löpande med bland annat artiklar, workshops, mallar och aktiviteter på ämnen som Legal English, presentationsteknik, jobbsökningstips, personligt varumärke, affärsjuridisk ordlista och mycket mer. Kunskapsportalen är helt kostnadsfri och exklusiv för juriststudenter, oavsett termin.

Termin 2-9

Från och med termin två kan du söka extrajobb hos oss som Office Support. Vi erbjuder flera olika typer av tjänster inom administration. Det kan till exempel vara i receptionen, eller som assistent på kvällstid, eller till projekt inom olika områden. Office Support är en del av den viktiga affärsstödsfunktionen som ser till att arbetet i organisationen flyter på effektivt. Som en del av vårt administrativa team har du många kontaktytor internt vilket gör att du snabbt blir en i gänget. Det är ett perfekt tillfälle att bekanta dig med miljön på en affärsjuridisk byrå, få en förståelse för organisationen och de olika juridiska områdena vi arbetar med.

Termin 6-9

Varje sommar ger vi studenter som har läst minst sex terminer möjlighet att under 6-8 veckor vara en del av det dagliga arbetet på Delphi. Som Summer Trainee får du en fadder som introducerar dig för byrån och en handledare som har ansvar för din utveckling under perioden hos oss. Handledaren finns tillgänglig för att stötta dig i ditt arbete, ge feedback och se till att du får intressanta och relevanta arbetsuppgifter. Många roliga sociala aktiviteter brukar även arrangeras under den här tiden.

Efter termin sex kan du även jobba som Associate Trainee hos oss. Under en termin arbetar du då heltid som Associate med lön. Du tillhör ett team och får en dedikerad projektledare som din närmsta chef. Det är en spännande roll där ingen dag kommer att vara den andra lik. Det här är en möjlighet för dig att testa på rollen som biträdande jurist på affärsjuridisk byrå på riktigt. Du kommer att vara väl förberedd för en tjänst som Associate efter detta, oavsett om du fortsätter hos oss eller någon annan.

Termin 9

I samband med att du skriver ditt examensarbete erbjuder vi uppsatspraktik

Amanda Lundblad

hos oss under 10 veckor. Det ger dig möjlighet att koppla ihop ditt ämne för uppsatsen med praktisk erfarenhet från området. Du gör praktik i den verksamhetsgrupp som ligger närmast området för din uppsats och från dag ett blir du involverad i olika typer av projekt. Du får en handledare som är redo för att bolla innehållet i din uppsats och diskutera arbetsrelaterade frågor som uppstår. Handledaren kommer också att ge dig feedback och se till att du utvecklas under tiden hos oss.

Utöver dessa erbjudanden är vi alltid intresserade av att träffa studenter och tar varje tillfälle vi får att lära känna er bättre – oavsett termin. Vi deltar på arbetsmarknadsmässor, gästar studentpubar, bjuder in till föreläsningar och event på byrån, arrangerar en årlig rekryteringsdag (Delphi Talent Day) och mycket mer. Som student är du vår framtid och vår prioritet, vi tror på dig och vill att du ska lyckas i din karriär. Dessutom vill vi hjälpa dig en bit på vägen. Är du intresserad av att veta mer om Delphi? Hör gärna av dig till mig!

TEXT & FOTO Delphi

Chalmers och yttrandefriheten – till vilket pris skapar vi trygghet?

NGA politiska manifestationer eller affischeringar för partier, det var vad Chalmers tekniska högskola beslutade sig för i november. En neutral undervisning i en skola med väggar fria från åsikter. Förbudet skulle även innebära att inga samlingar fick ske där manifestering av politiska uttryck blev oundvikliga för förbipasserande. Motivet var att bevara studenters och anställdas arbetsmiljö och trygghet, alltså skulle det ligga ett skyddsintresse bakom beslutet. Men ett skyddsintresse mot vad?

När jag uppmärksammade det här var min första tanke: "Varför?". Som juriststudent kan jag inte låta bli att direkt fundera på hur detta påverkar en av

Sveriges opinionsfriheter, nämligen yttrandefriheten. Är friheten att yttra sig inte en av Sveriges byggstenar som gör oss till en demokrati?

Chalmers hävde beslutet kort därefter. Kommunikationsansvarig på den tekniska högskolan förklarar i SVT Nyheter att beslutet från början gjordes med en tidsfrist. Alltså skulle detta inte vara för alltid, utan endast fungera för att lugna ner en situation som skapat oro. Däremot återstår problemet med vilka konsekvenser som följer av en sådan begränsning, oavsett hur långvarig den är menad att vara. Ifall begränsningen varar en vecka, är det sju dagar av att tysta ner studenter. Självfallet ska forskningsbaserad undervisning vara

fri från politiska hävdanden, men friheter som rätten att häfta upp en affisch i korridorerna är vad som lägger grunden för landets demokrati. Regeringsformens första paragraf lyder bokstavligen "All offentlig makt i Sverige utgår från folket", till följd av andra stycket som tydligt talar för den fria åsiktsbildningen. Vi "vanliga människor" måste ha möjlighet att både dela med oss och ta del av åsikter och tankar, oavsett omständigheter. Vart är vi annars på väg, förutom mot starten på en hotad demokrati?

Men hade Chalmers verkligen ingen poäng med sitt beslut? Jo, det hade de enligt mig. Skolan ska vara en plats för undervisning fri från tyckande och politiska debatter. Studenter ska även känna sig

trygga på campus och att möta politiska åsikter, som vissa kan uppleva som kränkande, bidrar inte till en trygg arbetsmiljö. Visst hade sterila väggar gett något slags lugn, inga affischer som strider mot varandra med övertygande ord eller teser som tvingar läsaren att ta ställning till en fråga ett visst parti anser är viktig.

På det stora hela hade en begränsning av politiska yttranden i allmänhet även hindrat konflikter som uppstår när rättigheter krockar. Ett aktuellt exempel på det är koranbränningarna. Att bränna en helig skrift är enligt svenska lagar inte olagligt idag, men för många religiösa kan det anses väldigt kränkande. Yttrandefriheten och religionsfriheten ställs i konflikt med varandra. Att begränsa politiska manifestationer och därmed yttrandefriheten hade i detta fall förhindrat konflikten.

Detta är endast en del av argumenten för att implementera ett förbud mot politiska yttranden och listan kan säkert bli längre, men vad är det värt? Inte tillräckligt, inte i kontrast till det vi riskerar att förlora. Ett skyddsintresse som vill begränsa möjligheten att både yttra och bilda en egen uppfattning, kommer på sikt endast att göra skada. Inte bara det, utan vi behöver även nyttigheten att bemöta olika politiska ideologier och åsikter.

Så trots Chalmers logiska bakomliggande motiv, måste vi ställa det i kontrast till vikten av yttrandefriheten. Till vilket pris skapar vi trygghet?

TEXT Lovä Nilsson

FOTO Pexels

Att finnas utan att synas – en text om att plugga till jurist som rullstolsburen

– Du är tyvärr inte välkommen in här. Detta är bara till för juriststudenter.

Med de orden blev jag välkommen till mitt första tillfälle som rådgivare hos en ideell organisation där just juriststudenter ger juridisk rådgivning till i första hand utsatta grupper i samhället. Kvinnan som försökte stoppa mig från att komma in till anläggningen hade bara sekunderna innan släppt in mina två kollegor utan problem, men när jag försökte glida in genom dörren blev det plötsligt patrull. Varför då? Vad var det som skiljde mig från de andra juriststudenterna? Det ska jag strax förklara, men låt mig först berätta om ett annat exempel på en liknande situation.

Någon månad innan rådgivningstillfället med den ideella organisationen satt jag på mitt assistansbolags kontor och intervjuade en person som sökt jobbet som personlig assistent åt mig. Kandidaten hade påtagliga problem med att minnas vilket jobb han hade sökt och svävade ut sig i termer om att han ville ”vårda och ta hand om de svårt sjuka och sköra i samhället.” Jag frågade då om han mindes att det i annonsen till jobbet hade stått något om en juriststudent. I samma ögonblick som jag sa ordet så ryckte han till och tittade på mig med skräck i blicken innan han utbrast:

– Juriststudent?! Nej, jag är ingen juriststudent!

Tanken på att det kunde vara personen mitt emot honom som var den aktuella juriststudenten verkade vara en nullitet i hans föreställningsvärld.

Som ni kanske förstår är dessa två exempel inga sällsynta undantag. Så här ser tyvärr min vardag ut och så har det varit i hela mitt liv. Under mina 26 år

på planeten Tellus har jag varit med om mycket. Innan jag kom in på juristprogrammet var jag politiker i tio år och hann med att jobba på både kommun, region och riksdag samt vara folkvald i landets största kommunfullmäktigeförsamling. Och som nämndeman i tingsrätt i åtta år har jag både suttit med i rättsalen när åklagaren yrkar att någon ska dömas till livstids fängelse och själv varit med och fattat ingripande beslut om att människor ska utvisas eller ådömas ett skadestånd så stort att någon blir skuldsatt för resten av livet. Men när jag träffar butiksbiträdet i mataffären, taxichauffören, läkaren på vårdcentralen, servitrisen på restaurangen eller ordningsvakten i en domstols säkerhetskontroll blir jag inte bemött som en före detta politiker, nämndeman och flera juriststudent. Istället blir jag bemött som en patient på en palliativ vårdavdelning som lyckats få en fullkomligt mirakulös permission dagen innan döden. Det är detta som är funkofobi. Funkofobi är min vardag.

Men trots att funkofobin alltid har funnits i mitt liv så är det först nu under juristprogrammets gång som jag dagli-

Så här borde det se ut.

gen har börjat reflektera över den. Jag tror att det finns två huvudsakliga orsaker till det. Dels blir funkofobin mer uppenbar ju längre ifrån stereotypen om den ensamma palliativa vårdpatienten (som dessutom både är nykterist och lever i celibat) som man kommer. Hade jag på riktigt varit allvarligt sjuk hade jag kanske inte reagerat lika mycket på fördomarna, men juristprogrammet vid Stockholms universitet är trots allt lan-

dets mest sökta utbildning och jag tror att jag talar för de flesta av oss juriststudenter om jag säger att vi vill bli bemötta som de vitala varelser vi de facto är. Därtill så upplever jag tyvärr också att funkofobin lätt hittar hem i en miljö av mycket prestige.

För dessvärre är juristbranschen långt ifrån fri från funkofobi. Tvärtom så upplever jag att funkofobin, just på grund av den prestigefulla kulturen i branschen, får ett starkare fäste än i många andra sammanhang. Det händer något med människor när man vill uppnå framgångsrika resultat. Många saker som händer i din hjärna när du vill få ett högt betyg eller ett fint jobb är du förmodligen inte ens medveten om. En sak som jag lagt märke till och som också finns väl beskriven i forskning om ableism* är att man kan använda en person med funktionsnedsättning som en slags försvarsmekanism när prestige blir övermäktig. ”Fan jag fick bara B på senaste tentan, men det är åtminstone bättre än den där rullstolsburne klasskamraten som säkert kämpar med fjärde omtentan.”

Ovanstående stycke låter kanske rättfram men det är tyvärr så jag upp-

lever att jag bemöts när jag rör mig i branschen. Som någon som inte alls är en jämlike, eller kanske till och med konkurrent i prestige. För det är inte bara hon som öppnade dörren till rådgivningen eller assistentkandidaten som inte inkluderar mig i sin definition av vem som är juriststudent. Sânt görs rätt ofta även internt i branschen.

Under senaste Juristdagarna gick jag och två kompisar exempelvis fram till en advokatbyrå för att ställa frågor. Det blev dock ganska snabbt uppenbart att advokatbyråns representant inte alls tilltalade mig utan enbart mina två kompisar. Det var bara dem han ställde frågor till och uppmärksammade, aldrig mig. Vid ett tillfälle delade han ut två papper med information om byrån varpå min ena kompis bad om ett till eftersom vi ju var tre personer och inte två. Men inte ens den signalen fick honom att uppmärksamma mig (som stod i mitten mitt emot honom).

Detta är bara ett av flera exempel på när jag även internt i branschen har blivit osynliggjord och behandlad som något annat än en juriststudent. En liknande grej hände på den efterföljande banketten när jag under middagen satt

med folk från en stor och välrenommerad affärsjuridisk byrå som knappt uppmärksammade mig, men däremot var väldigt pigga på uppmärksamma andra juriststudenter vid bordet.

Som ni säkert förstår så skulle mina exempel på när jag upplevt mig funkofobiskt behandlad i egenskap av juriststudent kunna uppta en hel upplaga av iusbäraren (och så intressant är givetvis inte ämnet). Jag har i denna text inte ens berättat om hur jag ibland bemöts av klasskamrater, för att inte tala om hur folk reagerat på min rullstol i samband med arbetsintervjuer i branschen. Men syftet med denna krönika är inte att belysa all funkofobi i juridikens värld utan snarare att påvisa att juristbranschen är långt ifrån fredad från fördomar och att det till och med kan uppstå en särskild typ av funkofobi i denna typ av prestigefulla miljöer.

Kanske är det någonting för dig att reflektera över under dina framtida studier och ditt framtida yrkesliv där du med stor sannolikhet kommer att träffa jurister med funktionsnedsättningar. För handen på hjärtat: När en person i rullstol sitter mitt emot dig i en bankettsal full med blivande jurister; ser du personen i rullstolen eller ser bara rullstolen? Tänker du att personen i rullstol har högsta betyg i majoriteten av alla kurser eller tänker du att den är inne på sin fjärde omtenta? Gissar du kanske till och med att den i rullstol får specialbehandling och därför klarar sig? Eller att den kommit in på en särskild kvot i mångfaldens anda men utan egentliga meriter?

Om du verkligen rannsakar dig själv så tror jag att svaret på de frågorna inte är lika givet som du vill att det ska vara.

TEXT Tiemon Okojevoj

FOTO Pexels

FAKTA: VAD ÄR ABLEISM?

Ableism är ett amerikanskt samlingsbegrepp på strukturell diskriminering och interpersonella fördomar mot personer med funktionsnedsättning. Ableism bedöms enligt ett stort antal studier vara mer omfattande än sexism, rasism och homofobi. Trots detta saknar många människor kunskap om fenomenet. När Förbundet Unga Rörelsehindrade och Novus 2018 undersökte svenska folkets kännedom om det närliggande fenomenet funkofobi hade 78 % av svenska folket aldrig hört talas om ordet. I flertalet anglosaxiska länder finns dock en omfattande flora av forskning som behandlar ableism.

Om att vara människa i en värld i brand

NÅGONTING hände med världen efter 9/11, brukar min syster säga. Själv var jag inte född vid det laget, och trots mitt generellt sett kritiska förhållningssätt till diverse uttalanden har jag svårt att göra en kvalificerad invändning. De senaste decennierna har på många sätt präglats av våld och mörker. Terrorism och terrorhot, gängkriminalitet och främlingsfientlighet är bara några av många exempel på den senaste tidens världsutveckling (och framtidsutsikterna ser, enligt min bedömning, inte nämnvärt normbrytande ut på den fronten). Kanske ligger det i mänsklighetens natur; en evig cykel av konflikt, gemenskap och polarisering. Oavsett så befinner vi oss någonstans mitt i allt detta. Dels som individer och dels som demokratitjänstgörare, mitt i denna virvelvind vi kallar värld.

Det är inte okänt att vi, rent evolutionsbiologiskt, inte riktigt är ämnade för den värld vi lever i. På jägartiden var det nog inte jättevänligt med högar av kurslitteratur som tålmodigt väntar på att genomarbetas, veckor av tentaplugg och det ökända ekorrhjulets alla delar så många av oss gärna fastar i. Med allt det här taget i beaktning, kanske det inte är så märkvärdigt att världens behov och vare sig våra eller världsledarnas kapacitet inte alltid är så... synkroniserade.

Det är min fasta uppfattning att en människa som mår bra, inte startar krig. Liksom att en människa som är inspirerad, inte ser en vinning i att klanka ner på sina medarbetare. Att någon som har perspektiv, har lättare att fatta rationella beslut. Hade gemene man mått bättre, varit mer inspirerad och övat lite mer på att inhämta en mångfacetterad världsåskådning tror jag att världen hade bli-

vit lite bättre, och lite mer framåtfokuserad. Med det sagt blir en relevant följdfråga; vad mår människor bra av, och vad krävs egentligen för att hålla den så kallade inspirationen vid liv?

Ja, en kuggfråga kan någon kanske hävda att det är. Subjektiv och biased. Kanske är inte relevansen i frågan vad:et, utan kanske snarare att:et. Att det finns något en upplever sig må genuint bra av att göra. Att en känner sig inspirerad och handlingskraftig.

Själv har jag nyligen börjat thaiboxas, och använder sedan länge musik som någon form av eskapism och inspirationskälla (Broder Daniel, Kent och Yung Lean <3). Konsten ligger nära tillhands, om det så må vara i film,- litteratur,- musik- eller whatnot-format.

Efter en snabbare genomskanning av mina fellow T1-kollegor ser jag en utvecklingspotential redan här. Som svar på frågan om vad en gör i syfte att balansera upp plugglivet och hålla inspirationen vid liv, får jag svar som att ta pauser, promenader och att tänka på målbilden (examensdagen om närmre fyra år). Bra saker, absolut. Men vad hände med nuet? Vad hände med perspektiven? Vad hände med konsten?

Jag vågar inte lova för mycket, men jag skulle nog ändå vilja påstå att om gemene man hade varit lite mer konstkonsumerande, eller åtminstone inspirationssökande, hade världen varit en lite finare plats att leva på, och virvel-

vinden lite lättare att navigera i. Med det sagt menar jag inte att lösningen på Ukrainakriget är att få Putin att lyssna på Mozart; men att reconnecta med mänskligheten, med medmänskligheten, med sitt känsloliv och humaniteten hade nog inte gjort samtiden en otjänst.

Underskatta inte konsten. Den är många gånger vacker, och världen, ja, den är tillräckligt ful som den är.

TEXT Vera Kvist

FOTO Pexels

Utvecklas med oss

Med en unik och inkluderande företagskultur – Pure Lockstep – är vi en plats för dig som vill utvecklas och bidra till en positiv samhällsutveckling. Genom att arbeta tillsammans och innovativt har vi skapat oss en självklar plats i händelsernas centrum. Vill du bli en i teamet?

[MANNHEIMERSWARTLING.SE/KARRIAR](https://mannheimerswartling.se/karriar)

MANNHEIMER SWARTLING

INSTAGRAM

LINKEDIN

Fråga arbetsrättaren Rebecca

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Almega som är Sveriges ledande arbetsgivarorganisation inom tjänstesektorn. Rebecca har juridikexamen och en fil.kand. i personal- och arbetslivsfrågor.

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

FRÅGA: Hej, jag har läst om att fackförbundet IF Metall strejkar vid Teslas samtliga bilverkstäder och serviceställen i Sverige för att Tesla ska teckna kollektivavtal och att flera andra fackförbund också har anslutit sig genom sympatiåtgärder. Får man göra såhär och vad innebär sympatiåtgärder?

SVAR: Tack för din högaktuella fråga! Arbetsmarknadskonflikter i form av exempelvis strejk har varit uppe tidigare men utifrån din fråga så går vi in på det mer i detta nummer.

Det finns inga regler om vilka stridsåtgärder som är tillåtna vid en arbetsmarknadskonflikt. Vanligt från fackligt håll är strejk, övertidsblockad samt blockad mot nyanställning och inhyrning av personal. Blockad mot vissa typer av arbete förekommer också, liksom bojkott mot vissa varor eller produkter.

Strejk innebär att arbetstagarna lägger ner arbetet. Anställda som deltar i strejk ska inte ha tillträde till arbetsplatsen eller företaget.

Med blockad menas i första hand att stänga av motparten från ekonomiska förbindelser av olika slag. Ett exempel kan vara att ett fackförbund uppmanar arbetstagare att inte ta anställning på arbetsplatsen.

Stridsåtgärderna kan omfatta ett, flera eller alla företag som saknar kollektivavtal om fackets syftet är att få företaget att teckna kollektivavtal. Omfattningen kan sträcka sig från en, till flera grupper, eller samtliga anställda på arbetsplatsen, men också en hel bransch. Fackförbund bestämmer själva hur de vill utforma sin konflikt.

Fackförbund kan endast ta ut sina egna medlemmar i konflikt. Anställda som inte är med i ett fackförbund har dock rätt att förhålla sig neutrala. De

kan då begära och beviljas tjänstledighet så länge konflikten pågår hos deras arbetsgivare.

När det pågår en arbetsmarknadskonflikt är det tillåtet att vidta stridsåtgärder i sympati med konflikten, även på områden som redan träffat kollektivavtal. Sympatiåtgärder innebär att en facklig organisation begär att en annan facklig organisation ska ta ut vissa medlemmar i en konfliktåtgärd, till exempel strejk. Även om den fackliga organisationen är bunden av kollektivavtal är det tillåtet att vidta sympatiåtgärder till stöd för annan som vidtagit en lovlig stridsåtgärd för att sätta press på den arbetsgivare som saknar kollektivavtal. Det är det som skett i den aktuella situationen som din fråga berör.

Skyddsarbete och områden där det kan vara samhällsfarligt att tillgripa stridsåtgärder, exempelvis sympatiåtgärder, kan undantas från konflikt.

Vilka områden som kan bli föremål för undantag beror både på vad det är för verksamhet och hur omfattande konflikten är. Därför blir det alltid en bedömning från fall till fall av vad som är nödvändigt skyddsarbete och vad som är samhällsfarligt att inte utföra.

Vad som händer medan konflikten pågår och hur mycket verksamheten påverkas beror på vilken, eller vilka, stridsåtgärderna inklusive sympatiåtgärderna är. Ibland kan verksamheten pågå som vanligt men med vissa störningar.

Det kan vara bra att känna till att om företaget som saknar kollektivavtal väljer att teckna ett sådant så gäller fredsplikt och det är inte tillåtet med några stridsåtgärder inklusive sympatiåtgärder kopplade till den konflikten. Ett exempel på det är Klarna som också nyligen var en aktuell konflikt på samma tema. När konflikten är slut så ska samtliga anställda återgå i arbete.

TEXT Rebecca Henriques
FOTO Pexels

Vill du vara med och påverka näringslivet?

Du är vår framtid och vi vill gärna satsa på dig redan nu. Gå med i vårt studentnätverk Vinge Talang för att få inbjudningar till events, kontaktsamtal och mycket mer.

Läs mer och gå med på vinge.se/vingetalang

VINGE